

Avdelning
Analysavdelningen

Utbildningsdepartementet

Handläggare
Ulrika Boman
08-563 087 45
ulrika.boman@uka.se

Yttrande över slutbetänkandet Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69)

UKÄ har ombetts att lämna synpunkter på Valideringsdelegationens slutbetänkande Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande (SOU 2019:69). Synpunkterna har koncentrerats till, för myndighetens vidkommande, de mest relevanta avsnitten i slutbetänkandet.

6.5.4 Begreppet validering ska införas även i högskolan och yrkeshögskolan

UKÄ har inga invändningar mot förslaget om att i högskoleförordningen (1993:100) tillföra en formulering om att studenter respektive sökande kan erbjudas möjlighet till validering enligt valideringsförordningen gällande tillgodoräknande respektive behörighet för tillträde till utbildning.

Inte heller motsätter sig UKÄ förslagen om att i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor, samt i förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem tillföra en formulering om att deltagaren inför tillgodoräknande kan erbjudas validering enligt valideringsförordningen.

Vad gäller den föreslagna valideringsförordningen anser UKÄ dock att det generellt är en väldigt hög abstraktionsnivå på de begrepp som används i förordningen och att det därmed kan finnas en risk för tolkningssvårigheter i tillämpningen av den, men också för den som söker validering svårt att förstå vad det innebär.

UKÄ konstaterar också att den föreslagna regleringen inte kommer att innebära någon skyldighet för lärosätena att erbjuda validering, och att beslut efter validering som leder till behörighet eller

tillgodoräknande även fortsättningsvis kommer att kunna överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

UKÄ vill också lyfta fram vad ämbetet skrev i svaret på remissen Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL (U2019/03260/UH). Där lyfte UKÄ fram att validering genom särskilda prov på högskolans område innebär en osäker gränsdragning mellan examination och validering, som behöver analyseras vidare.

6.5.6 UKÄ och UHR ska ta fram rekommendationer för validering

UKÄ invänder mot förslaget om att Universitetskanslersämbetet får i uppdrag att i samverkan med Universitets- och högskolerådet (UHR) leda arbetet med att ta fram rekommendationer för lärosätenas arbete med validering.

UKÄ instämmer visserligen i behovet av gemensamma rekommendationer inom högskolan för arbetet med erkännande av tidigare lärande, inte minst när det gäller bedömningar av reell kompetens för tillgodoräknande. Som UKÄ tidigare (se t.ex. UKÄs remissvar på delbetänkandet Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande, SOU 2018:29) påpekat stärker en ökad samsyn kring bedömningar av reell kompetens också förutsättningarna för UKÄs arbete med att utveckla uppföljningen av lärosätenas arbete med bedömning av reell kompetens.

UKÄ anser sig dock inte vara rätt instans för att, i samverkan med UHR, leda arbetet med att ta fram gemensamma rekommendationer för lärosätenas arbete med validering.

UKÄ anser att arbetet med att ta fram rekommendationer bör drivas och utvecklas av dem som har bäst insyn i valideringsprocesserna inom högskolan, d.v.s. av högskolorna själva. Detta tror vi även kan komma att underlätta implementeringen av dessa rekommendationer ute på lärosätena. Då de tidigare rekommendationerna för lärosätenas arbete med validering togs fram av Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) är UKÄs åsikt att SUHF är mest lämpade att ta en ledande roll även i detta utvecklingsarbete med att uppdatera rekommendationerna. UKÄ bistår dock gärna på lämpligt sätt i detta arbete.

UKÄ anser också att det i utvecklingsarbetet återigen borde övervägas om bedömningen av reell kompetens för grundläggande behörighet borde ske av en central funktion och att den bedömningen sedan gäller oavsett lärosäte och utbildning.

9.3.2 Statistik över omfattningen av validering inom komvux och högskolan bör förbättras

UKÄ instämmer i att det är viktigt att följa upp lärosätenas arbete med bedömning av reell kompetens och att det behöver finnas tillförlitlig statistik för detta ändamål. UKÄ har också sedan 2017 ett uppdrag att utveckla uppföljningen av lärosätenas arbete med bedömning av reell kompetens. Som UKÄ tidigare redovisat har detta arbete försvårats av att det fortfarande saknas

systemstöd för insamling av statistik, men även, och kanske viktigare, att det har saknats en gemensam referensram kring begreppet reell kompetens inom högskolan och hur detta ska bedömas.

Vad gäller den bristande samsynen kring begreppet reell kompetens och validering skriver Valideringsdelegationen i betänkandet (sid 262) följande. ”Vidare har det saknats en samsyn inom högskolan om hur begreppen validering och bedömning av reell kompetens ska förstås. Detta medförde att kvaliteten var bristfällig i de uppgifter som samlades in från de lärosäten som deltog i pilotverksamheten om bedömning av reell kompetens våren 2018. Med den i kapitel 6 föreslagna valideringsförordningen får emellertid även lärosätena en gemensam utgångspunkt för förståelsen av vad validering avser.”

UKÄ ställer sig dock tveksamma till att ett införande av valideringsförordningen med dess föreslagna formulering helt kommer att undanröja denna bristande samsyn, och att det således även efter ett införande av förordningen kan komma att kvarstå tolkningssvårigheter för lärosätena vad gäller bedömningar av reell kompetens och arbetet med validering. Givet en sådan situation kan det komma att finnas kvalitetsbrister i den statistik som samlas in, oavsett om statiken samlas in via enkäter eller sker via registrering i ett datasystem. Det kan dock finnas en poäng med att påbörja en insamling av uppgifter redan innan en gemensam konsensus finns på plats, och det är att själva mätförfarandet i sig kan utgöra ett utvecklingsarbete och driva processen framåt. Det är emellertid viktigt att då förstå och kommunicera att statistiken kan vara behäftad med kvalitetsbrister som måste beaktas vid exempelvis jämförelser mellan lärosäten.

Man bör också beakta att insamling av statistik om bedömningar av reell kompetens inom högskolan via enkäter ger en ökad uppgiftslämnarbräda för lärosätena jämfört med insamling via ett systemstöd. UKÄ ser det därför som angeläget att ett systemstöd kommer på plats. UKÄ anser att det bör vara en myndighet som får i uppdrag att bistå med ett systemstöd och att Universitets- och högskolerådet är den mest lämpade myndigheten utifrån sitt uppdrag och har den kompetens som krävs.

7.5.1 En övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande

UKÄ ser positivt på Valideringsdelegationens förslag att ta fram en övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Frågor om kompetensförsörjning och livslångt lärande har kommit allt mer i fokus, inte minst inom högskolans värld. Ett samordnat strategiarbete tror vi ger bäst förutsättningar för rusta landet för att möta de utmaningar och behov som framtidens arbetsmarknad kommer att ställas inför.

Beslut

Beslut om yttrande har tagits av generaldirektör Anders Söderholm efter föredragning av utredaren Ulrika Boman i närvaro av avdelningschefen Annika Pontén, gruppchefen för kommunikation

Martin Wincent och verksamhetsstrateg Per Westman. I beredningen av ärendet har även verksjuristen Marie Stern Wörn och utredaren Ingrid Pettersson deltagit.

Anders Söderholm